

PORTE AKADEMİK

Müzik ve Dans Araştırmaları Dergisi

Yıl: 3 Sayı: 4

Makam alışmaları

Makam Studies

PORTE AKADEMİK

Müzik ve Dans Araştırmaları Dergisi/
Journal of Music and Dance Studies

Yıl/Year: 3 Sayı/Volume: 4

Makam Çalışmaları Özel Sayısı/
Special Issue on Makam Studies

Uluslararası Hakemli Süreli Yayın/
International Periodical

İTÜ TMDK Adına Sahibi/Registered
Cihat Aşkın

Genel Yayın Yönetmeni/
Executive Director
Ş. Şehvar Beşiroğlu

Yayın Yönetmeni/Editorial Director
Nilgün Doğrusöz

Teknik Sorumlu/Technique Director
Gonca Girgin-Tohumcu

Yayın Koordinatörü/Coordinator
Ahmed Tohumcu

Editörler/Editors
Belma Kurtişoğlu

Merve Eken-Küçükaksoy

Gözde Çolakoğlu-Sarı

Ahmed Tohumcu

Gonca Girgin-Tohumcu

Yayın Kurulu / Editorial Board

Ş. Şehvar Beşiroğlu
Münir Nurettin Beken
Songül Karahasanoğlu
Adnan Koç
Belma Kurtişoğlu
Fırat Kutluk
Claire Levy
Irene Markoff
Serpil Murtezaoğlu
Helen Rees
Martin Stokes
Recep Uslu

Hakem Kurulu/Referees

Ruhi Ayangil
Cem Behar
Ş. Şehvar Beşiroğlu
M. Hakan Cevher
Yavuz Daloğlu
Ali Ergur
Gülçin Yahya Kaçar
Fırat Kutluk
Robert Labaree
Mehmet Ali Sanlıkol
Ertuğrul Sevsay
Ahmet Hakkı Turabi
M. Nuri Uygun
Nail Yavuzoğlu

Yazışma Adresi / Contact

İTÜ TMDK
İdari Bina, Maçka Kampüsü, 34657
Telefon/Phone: +90 212 248 90 87/119
Faks/Fax: +90 212 240 27 50
e-mail: porteakademik@gmail.com

Kapak Tasarım & Mizanpaj/
Cover Design & Layout
Canan Çakal

Sayfa Tasarım / Graphic Design
Cenkler Matbaa

Baskı/Print
Europrint

ISSN: 2146-2453

**Porte Akademik
Makam alışmaları
Özel Sayısı**

İÇİNDEKİLER/CONTENTS

Önsöz	VII
Nilgün Doğrusöz – Ahmed Tohumcu	
<i>Müziksel Aktörler Arası İlişkiler Bağlamında Isparta Merkez'deki Canlı Müzik Sunan İşletmelerin Müziksel Yaşantıdaki Yeri</i>	1
Cenk Celasin	
<i>Mısırlı Ahmet: Toprak Darbuka Tekniği ve İcra Analizi</i>	8
Esra Karaol	
<i>Ezgisel Kodların Belirlediği Bir Sistem Olarak Makam Kavramı: Hüseyini Makamı'nın İncelenmesi</i>	24
M. Ertuğrul Bayraktarkatal - Okan Murat Öztürk	
<i>Türk Musikisinde Makamların 53TET'e Göre Tanımlanması Yönünde Bir Adım</i>	60
M. Kemal Karaosmanoğlu	
<i>Arbededen Ünsiyete: Türk Müziği'nde Makamlararası Uyum</i>	66
Nilgün Doğrusöz- Ahmed Tohumcu -Şirin Karadeniz	
<i>Geleneksel Türk Müziği İçin Yeni Bir Paradigma İhtiyacı</i>	81
Okan Murat Öztürk	
<i>Makam Müziği ve Çalgılarının Günümüzde Kullanımları Üzerine Genel Değerlendirmeler</i>	94
Onur Türkmen	
<i>Rumi Makamlar (İhosal) Türk Müziğini Etkilemiştir Diyebilir Miyiz ? (Rum Kilise Müziği, Türk Müziği Etkileşimi)</i>	104
Recep Uslu	

Çeviri Metin/Translated Text

Makam Sınıflandırmasının İlkeleri

121

Eugenia Popescu-Judet

İnceleme-Eleştiri Yazıları/Reviews

Akdeniz Müziğinin Türk ve Yunanlı Kökenleri

138

Dilek Özkan

Türk Müziği Makam Rehberi

142

Dilhan Konan

Mus2: Türk Makam Müziği ve Mikrotonal Müzik İçin

Nota Yazım Uygulaması

145

Sinan Cem Eroğlu

ÖNSÖZ

Tarihsel süreç içerisinde Batı Çin sınırından Balkanlar, Orta Asya, Orta Doğu, Kuzey Hindistan, Kuzey Afrika ve Anadolu'ya kadar geniş bir coğrafyayı kapsayan birçok toplumun en önemli kültürel zenginliklerinden birisi de, makam müzikleri ve bu müziklerin temelini oluşturan makam ve usûl yapıları olmuştur. Bu da makam müziklerinin dünyada yaygın bir uygulama alanı bulmasını pekiştirmektedir. Türk, İran, Arap, Hint, Osmanlı veya farklı kültürler çerçevesinde dastgâh, mugam, raga gibi terimlerle kavramsallaştırılan makamsal oluşumlar, bu bağlamda teori, form, üslup ve performans özelliklerinin çeşitliliğini sağlamıştır.

Makam ve usûl üzerine yapılan çalışmalar genellikle bahsedilen coğrafyalardaki kültürel oluşumlar çerçevesinde müzikoloji ve müzik teorisi alanlarında yapılmaktadır. Ayrıca sosyoloji, antropoloji vb. sosyal bilim alanlarının da uygulandığı çalışmalar günümüz literatüründe giderek artmaktadır. Özellikle 1980'li yıllardan itibaren sosyal bilimler literatürünün büyük bir bölümünde kültürün küreselleşmesi ve buna bağlı değişim sürecinin altı çizilmiştir ve bu bakımdan makam konusunda yapılacak çalışmalar da dünyadaki makam müziklerinin geleneğe modern uzanan süreçteki dinamiklerini tespit ve analiz açısından önem taşımaktadır.

Bu bağlamda, makam konusunda yapılan çalışmaların repertuarını genişletme katkısı gözetilerek hazırlanan bu sayıda, söz konusu temel alanların alt başlıklarını ses sistemleri, notasyon, tarihsel ve modern müzikoloji metodlarıyla analiz, usûller, ses sistemini ve teoriyi betimleyen çalgılar, gelenek-politika-ideoloji, aktarım-yayılım-değişim, kültürel üretimler, tekrar üretimler, performans teorileri bağlamında makam uygulamaları olarak belirledik.

Dergide yer alan ilk yazı, Cenk Celasin'in İTÜ TMDK tarafından 19-22 Ekim 2010 tarihlerinde düzenlenen "Müzikte Temsil & Müziksel Temsil II" Uluslararası Sempozyumu'nda sunduğu fakat Porte Akademik dergisinin bu sempozyum bildirileri için özel olarak hazırlanan ikinci sayısında yayınlanması gerekirken teknik bir sorun nedeniyle yayınlanamayan "Müziksel Aktörler Arası İlişkiler Bağlamında Isparta Merkez'deki Canlı Müzik Sunan İşletmelerin Müziksel Yaşantıdaki Yeri" adlı bildiri metnidir. Bir sonraki yazıda ise Esra Karaol'un Mısırlı Ahmet'in toprak darbuka tekniği konusunda alan araştırmaları ve müzikal analiz yöntemleri kullanarak aktardığı icra analizleri yer alıyor.

Teorik açıdan makam kavramının anlaşılması ve analiz edilebilmesi için ezgi merkezli bir bakış açısının gerekliliğini ortaya koyan M. Ertuğrul Bayraktarkatal ve Okan Murat Öztürk, Hüseyini makamı üzerinden hareket ederek makam kavramını tartışırken; bilgisayar destekli müzik teknolojileri üzerine çalışmaları bulunan M. Kemal Karaosmanoğlu ise 53 ton eşit tampereman (53TET) sistemini temel alan Mus2/Mus2okur yöntemiyle notaya alınmış eserlerin incelenmesi sonucu ortaya çıkan sayısal verilerden hareketle Türk müziğinde makamların bu sisteme göre tanımlanması yönünde bir adım atıyor.

Teorik çerçevede makamların birbiriyle uyumu konusunda çeşitli kaynakları kronolojik olarak karşılaştırmalı şekilde inceleyerek referans alan Nilgün Doğrusöz, Ahmed Tohumcu ve Şirin Karadeniz, birlikte yazdıkları makalede makam teorisi, uygulama ve eğitiminde daha işlevsel bir boyut kazandırmak için makamlararası ilişkinin önemini vurgularken; Okan Murat Öztürk Türk makam müziğinde teorik açıdan yeni bir paradigmanın yollarını arıyor.

Türk makam müziği çalgılarının çağdaş müzikte kullanımlarını irdeleyen Onur Türkmen'in makalesinden sonra müzikoloji konusunda çalışmaları bulunan Recep Uslu, Eugenia Popescu-Judetz'in makam kataloğundaki rumi makamları eleştirel bir bakışla inceleyerek Türk müziğine etkilerini tartışıyor.

Çeviri metin olarak dergide yer alan tek yazı, geçtiğimiz aylarda kaybettiğimiz müzikolog ve sanat tarihçisi Eugenia Popescu-Judetz'in 2010 yılında yayınlanan *Three Comparative Essays on Turkish Music* adlı kitabında yer alan "Makam Sınıflandırmasının İlkeleri" isimli makalesi. Judetz bu makalede 15. yüzyıldan 20. yüzyıla uzanan geniş bir yelpazede yazılmış müzik teorisi eserlerini inceleyerek, bu eserlerdeki makamsal sınıflandırma ilkelerine ışık tutmaktadır.

İnceleme/eleştiri yazılarında ilk olarak Dilek Özkan, Berrak Taranç'ın *Akdeniz Müziğinin Türk ve Yunanlı Kökenleri* adlı kitabını inceleyerek kitapta yer alan Yunan modları gibi konuları bizlere tanıtırken; ikinci olarak Dilhan Konan, Murat Aydemir'in *Turkish Music Makam Guide* adlı kitabını inceleyerek kaynak hakkında değerlendirmelerde bulunuyor. Son olarak Sinan Cem Eroğlu, mikrotonal müziklerin yazımı için yeni geliştirilen bilgisayar programı Mus2'yi inceleyerek, bu programın kullanımı hakkında görüş ve değerlendirmelerini aktarmaktadır.

